

699

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 12 sierpnia 1998 r.

w sprawie regulaminu wykonywania kary pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 249 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 i Nr 160, poz. 1083) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy porządkowe

§ 1. 1. Przy przyjęciu do zakładu karnego skazany jest obowiązany podać dane osobowe oraz informacje o miejscu zameldowania lub przebywania bez zameldowania, informacje o uprzedniej karalności, o stanie zdrowia, a także o ciężących na nim zobowiązaniach alimentacyjnych.

2. Skazany jest obowiązany przekazać do depozytu dokumenty, pieniądze, przedmioty wartościowe i inne przedmioty, których nie może posiadać w celi.

§ 2. 1. Skazanego przyjętego do zakładu karnego umieszcza się w celi przejściowej, na okres niezbędny, nie dłużej jednak niż na 14 dni, dla poddania go wstępnym badaniom lekarskim, zabiegom sanitarnym i wstępnym badaniom osobopoznawczym oraz zapoznania z podstawowymi aktami prawnymi dotyczącymi wykonywania kary pozbawienia wolności i porządkiem wewnętrznym zakładu karnego. W celi przejściowej powinien znajdować się tekst Kodeksu karnego wykonawczego, zwanego dalej „Kodeksem”, i regulaminu wykonywania kary pozbawienia wolności, zwanego dalej „regulaminem”.

2. Umieszczenia w celu przejściowej nie stosuje się do skazanego przetransportowanego z innego zakładu karnego albo aresztu śledczego, jeżeli był już poddany badaniom i zabiegom, o których mowa w ust. 1.

§ 3. Skazanemu nie wolno:

- 1) uczestniczyć w grupach organizowanych bez zgody właściwych przełożonych,
- 2) postugiwać się wyrazami lub zwrotami wulgarnymi, obelżywymi albo gwarą przestępców,
- 3) uprawiać gier hazardowych,
- 4) spożywać alkoholu oraz używać środków odurzających lub substancji psychotropowych,
- 5) odmawiać przyjmowania posiłków dostarczanych przez administrację zakładu karnego, powodować u siebie uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, jak również nakłaniać lub pomagać w dokonywaniu takich czynów — w celu wymuszenia określonej decyzji lub postępowania,
- 6) wykonywać tatuży i zezwalać na ich wykonywanie na sobie, jak również nakłaniać lub pomagać w dokonywaniu takich czynów,
- 7) porozumiewać się z osobami postronnymi oraz osadzonymi w innej celi, jeżeli naruszałyby to ustalone w zakładzie karnym porządek,

8) samowolnie zmieniać celi mieszkalnej, miejsca wyznaczonego do spania, stanowiska pracy i miejsca wykonywania zleczonej czynności.

§ 4. Skazanego osadza się w wieloosobowej lub jednoosobowej celi mieszkalnej. Przy umieszczaniu skazanego w oddziale i celi mieszkalnej bierze się pod uwagę w szczególności:

- 1) decyzję klasyfikacyjną,
- 2) konieczność oddzielenia skazanych od tymczasowo aresztowanych,
- 3) potrzebę zapewnienia porządku oraz bezpieczeństwa w zakładzie karnym,
- 4) zalecenia lekarskie, psychologiczne i rehabilitacyjne,
- 5) potrzebę kształtowania właściwej atmosfery wśród skazanych,
- 6) konieczność zapobiegania samoagresji i popełnieniu przestępstw podczas odbywania kary.

§ 5. 1. W celi wieloosobowej wyznacza się starszego celi, do którego obowiązków należy informowanie właściwych przełożonych o potrzebach bytowych i sanitarnych skazanych oraz o stanie sprzętu.

2. W obecności przełożonych oraz osób wizytujących zakład karny skazany powinien stać. Skazany, a w celi wieloosobowej — starszy celi, podaje swoje imię i nazwisko osobom wchodzącym do celi.

3. Obowiązków określonych w ust. 2 nie egzekwuje się, gdy skazany zostanie od nich zwolniony przez właściwego przełożonego, w szpitalach i izbach chorych, w czasie pracy i nauczania oraz w trakcie zajęć terapeutycznych, kulturalno-oświatowych, sportowych i wychowania fizycznego, a także zorganizowanych praktyk i usług religijnych, widzeń, posiłków, spaceru i spoczynku, których czas ustalono w porządku wewnętrznym.

§ 6. 1. Skazany ma prawo posiadać w celi dokumenty związane z postępowaniem, którego jest uczestnikiem, artykuły żywnościowe i wyroby tytoniowe, środki higieny osobistej, przedmioty osobistego użytku, zegarek, listy oraz fotografie członków rodziny i innych osób bliskich, przedmioty kultu religijnego, materiały piśmienne, notatki osobiste, książki, prasę i gry świetlicowe.

2. Dyrektor zakładu karnego, zwany dalej „dyrektorem”, może zezwolić skazanemu na posiadanie w celi sprzętu audiowizualnego, komputerowego oraz innych przedmiotów, w tym także podnoszących estetykę pomieszczenia lub będących wyrazem kulturalnych zainteresowań skazanego.

3. Skazany nie może posiadać w celi albo przekazywać do depozytu w trakcie pobytu w zakładzie karnym

przedmiotów, których wymiary lub ilość naruszają obowiązujący porządek albo utrudniają konwojowanie. Przedmioty te przesyła się, na koszt skazanego, do wskazanej przez niego osoby, instytucji lub organizacji. W uzasadnionym przypadku przedmioty te mogą być przesłane na koszt zakładu karnego.

4. Skazany nie może posiadać, poza depozytem, środków łączności oraz przedmiotów i dokumentów, które mogą stanowić zagrożenie dla porządku lub bezpieczeństwa w zakładzie karnym, zwanych dalej „przedmiotami niebezpiecznymi”, a w szczególności brzytwę, żyletek, narzędzi do cięcia metalu, metalowych noży, tyłek i widelców, środków służących do obezwładniania, środków odurzających, substancji psychotropowych oraz alkoholu.

5. W zakładzie karnym typu półotwartego i otwartego skazani mogą posiadać sztucze metalowe.

§ 7. 1. W przypadkach uzasadnionych względami porządku lub bezpieczeństwa skazany podlega kontroli osobistej. Z tych samych względów kontroli podlegają również cele i inne pomieszczenia, w których skazany przebywa, znajdujące się w nich przedmioty, a także przedmioty mu dostarczane lub przekazywane przez niego innej osobie. Kontrolę cel i innych pomieszczeń przeprowadza się podczas nieobecności skazanych.

2. Kontrola osobista polega na oględzinach ciała oraz sprawdzeniu odzieży, bielizny i obuwia, a także przedmiotów posiadanych przez skazanego. Oględziny ciała oraz sprawdzenie odzieży, bielizny i obuwia przeprowadza się w pomieszczeniu, podczas nieobecności osób postronnych oraz osób odmiennej płci.

3. Kontrola może być przeprowadzona w każdym czasie. W razie konieczności dopuszczalne jest naruszenie plomb gwarancyjnych oraz uszkodzenie kontrolowanych przedmiotów w niezbędnym zakresie.

4. Znalezione w czasie kontroli przedmioty, których skazany nie może posiadać, podlegają zatrzymaniu. Przedmioty, których właściciela ustalono, przekazuje się do depozytu albo przesyła się, na koszt skazanego, do wskazanej przez niego osoby, instytucji lub organizacji. W uzasadnionym przypadku przedmioty te mogą być przesłane na koszt zakładu karnego. Przedmioty i notatki, których właściciela nie ustalono, podlegają zniszczeniu, pieniądze zaś oraz przedmioty wartościowe przekazuje się na rzecz Skarbu Państwa albo na cele pomocy postpenitencjarnej.

5. Decyzje w sprawach, o których mowa w ust. 3 i 4, podejmuje dyrektor. Ze zniszczenia przedmiotów i notatek oraz przekazania pieniędzy i przedmiotów wartościowych sporządza się protokół.

§ 8. W zakładach karnych przeprowadza się apel poranny i wieczorny, w trakcie którego ustala się w szczególności stan liczbowy skazanych.

§ 9. 1. Ustalając porządek wewnętrzny zakładu karnego dyrektor uwzględnia konieczność tworzenia warunków zindywidualizowanego oddziaływania na skazanych, utrzymania bezpieczeństwa, dyscypliny i porządku oraz zapewnienia w zakładzie karnym właściwych warunków bytowych, sanitarnych i zdrowotnych.

2. Ustalając porządek wewnętrzny dyrektor określa dla zakładu karnego, a w razie potrzeby — dla poszczególnych oddziałów, w szczególności:

- 1) godziny oraz sposób przeprowadzania apelu porannego i wieczornego,
- 2) godziny przeznaczone na sen, pracę, naukę, zajęcia kulturalno-oświatowe, sportowe i wychowania fizycznego oraz zajęcia własne skazanego,
- 3) godziny i miejsce spożywania posiłków dostarczanych przez administrację,
- 4) godziny, miejsce i sposób poruszania się po terenie zakładu,
- 5) godziny, miejsce i sposób odbywania spacerów oraz korzystania z kąpieli,
- 6) godziny i miejsce, w którym dozwolone jest palenie wyrobów tytoniowych,
- 7) ilość i rodzaj własnej odzieży, bielizny i obuwia, które skazany może posiadać w celi,
- 8) ilość i wymiary przedmiotów, które skazany może posiadać w celi, oraz sposób ich przechowywania, a w razie potrzeby zasady ich używania,
- 9) dni, godziny i miejsce przyjmowania skazanych przez dyrektora i innych przełożonych, lekarzy oraz sposób składania pisemnych wniosków, skarg i prośb,
- 10) dni, godziny, miejsce i porządek przeprowadzania widzeń,
- 11) dni, godziny i miejsce odprawiania nabożeństw, odbywania spotkań religijnych oraz nauczania religii,
- 12) częstotliwość, terminy, miejsce i sposób dokonywania zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz przedmiotów dopuszczonych do sprzedaży w zakładzie,
- 13) sposób przyjmowania i wydawania paczek,
- 14) dni, godziny i miejsce bezpośredniego kontaktowania się z przedstawicielami podmiotów, o których mowa w art. 38 § 1 Kodeksu,
- 15) osoby upoważnione do przyznawania nagród i ulg oraz wymierzania kar dyscyplinarnych,
- 16) godziny, czas trwania i miejsce korzystania z samoinkasujących aparatów telefonicznych,
- 17) obowiązki skazanych funkcyjnych, o których mowa w § 12.

3. Tekst porządku wewnętrznego powinien znajdować się w każdej celi. Na prośbę skazanego udostępnia się mu Kodeks oraz wydane na jego podstawie akty wykonawcze.

§ 10. 1. Skazanego informuje się o obliczonym okresie wykonywania kary. Przyjęcie informacji do wiadomości skazany potwierdza podpisem.

2. Skazany ma prawo bezpośredniego zwracania się do przełożonych oraz osób wizytujących zakład karny ze sprawami związanymi z wykonywaniem kary pozbawienia wolności, a także ze sprawami osobistymi.

3. Cele i inne pomieszczenia w zakładzie karnym, w których skazani przebywają, są wizytowane przez dyrektora oraz inne osoby przez niego wyznaczone.

4. Administracja zakładu karnego może organizować spotkania z grupami skazanych, zwłaszcza w sprawach związanych z warunkami odbywania kary, zatrudnieniem i nauczaniem.

§ 11. 1. Skazanego informuje się o możliwości wystąpienia w czasie pobytu w zakładzie karnym zagrożeń dla jego bezpieczeństwa osobistego oraz zetknięcia się z przejawami negatywnych zachowań charakterystycznych dla środowisk przestępczych, a także o potrzebie powiadamiania przełożonych o zagrożeniach bezpieczeństwa osobistego innych skazanych.

2. Skazany jest obowiązany informować niezwłocznie przełożonych o zagrożeniach dla jego bezpieczeństwa osobistego oraz unikać tych zagrożeń.

3. Jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia skazanemu bezpieczeństwa osobistego, osadza się go w oddzielnej celi mieszkalnej.

§ 12. 1. Do wykonywania zadań związanych z zatrudnieniem, zajęciami kulturalno-oświatowymi, sportowymi lub wychowania fizycznego dyrektor może wyznaczyć funkcyjnych.

2. Funkcyjni mogą być wyznaczeni tylko spośród skazanych wyróżniających się wzorową postawą i zachowaniem.

Rozdział 2

Warunki bytowe i opieka zdrowotna

§ 13. Cella mieszkalna powinna być wyposażona w łóżko dla każdego skazanego, odpowiednią do liczby skazanych ilość stołów, szafek, taboretów, a także głośnik, środki do utrzymywania czystości w celi i niezbędne urządzenia sanitarne usytuowane w sposób zapewniający ich niekłójące użytkowanie. Urządzenia sanitarne w zakładach karnych typu półotwartego i otwartego mogą być usytuowane poza celami mieszkalnymi.

§ 14. W czasie przeprowadzania czynności procesowych, transportowania oraz w innych uzasadnionych przypadkach skazany korzysta z własnej odzieży, bielizny i obuwia, chyba że są one nieodpowiednie ze względu na porę roku lub zniszczone albo jeżeli przemawiają przeciwko temu względy bezpieczeństwa.

§ 15. Wynagrodzenie za pracę skazanego oraz inne przysługujące mu należności, a także kwoty nadesłane spoza zakładu karnego, przekazuje się do depozytu środków pieniężnych.

§ 16. 1. W zakładach karnych można zezwolić na dobrowolne gromadzenie przez skazanych środków finansowych przeznaczonych na pomoc skazanym oraz ich rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej lub na cele społeczne.

2. Zasady gromadzenia środków finansowych, o których mowa w ust. 1, po zapoznaniu się z opiniami skazanych, ustala dyrektor.

3. Decyzje o wydatkowaniu zgromadzonych środków finansowych wymagają zatwierdzenia przez dyrektora.

§ 17. 1. Skazany ma prawo co najmniej dwa razy w miesiącu dokonywać zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz innych artykułów dopuszczonych do sprzedaży w zakładzie karnym, za środki pieniężne pozostające do jego dyspozycji w depozycie.

2. Skazanemu umożliwia się dokonanie pierwszego zakupu nie później niż trzeciego dnia roboczego po przyjęciu do zakładu karnego.

§ 18. 1. Skazany ma prawo otrzymać raz w miesiącu paczkę z żywnością o ciężarze nie przekraczającym wraz z opakowaniem 5 kg. W uzasadnionym przypadku skazany może otrzymać paczkę przekraczającą dopuszczalny ciężar.

2. Skazany może, za zezwoleniem dyrektora, otrzymywać paczki z niezbędną mu odzieżą, bielizną, obuwiem i innymi przedmiotami osobistego użytku oraz środkami higieny, a po pozytywnym zaopiniowaniu przez lekarza — również z lekami; wydawanie leków odbywa się na zasadach ustalonych przez lekarza.

3. Paczki podlegają kontroli w obecności skazanego. W paczkach nie mogą być dostarczane artykuły, których sprawdzenie jest niemożliwe bez naruszenia w istotny sposób ich substancji, jak też artykuły w opakowaniach utrudniających kontrolę ich zawartości.

4. Artykuły żywnościowe uznane przez lekarza lub innego upoważnionego pracownika służby zdrowia zakładu karnego za nie nadające się do spożycia podlegają zniszczeniu w obecności skazanego.

5. Przepisy § 6 ust. 3 i 4 i § 7 ust. 4 i 5 stosuje się odpowiednio.

§ 19. Dyrektor może, na wniosek lub po zasięgnięciu opinii lekarza, zezwolić skazanemu, ze względu na stan jego zdrowia, na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych i utrzymywanie paczek o większym ciężarze.

§ 20. 1. Spacer skazanego odbywa się w wyznaczonym miejscu, na wolnym powietrzu.

2. Czas trwania i sposób odbywania spaceru przez skazanego chorego określa lekarz.

3. W razie naruszenia przez skazanego ustalonego sposobu odbywania spaceru, spacer może być zakończony przed czasem.

§ 21. 1. Skazany jest obowiązany utrzymywać należytą czystość osobistą i dbać o schludny wygląd.

2. Skazanemu, co najmniej raz w miesiącu, umożliwia się ostrzyżenie.

3. Zgolenie lub zapuszczenie przez skazanego włosów, brody lub wąsów albo zmiana ich koloru w sposób utrudniający identyfikację wymaga zgody dyrektora.

4. Skazany korzysta co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpieli. Skazany zatrudniony przy pracach brudzących korzysta z odpowiednio częstszych kąpieeli. Kąpiel skazanego chorego odbywa się według wskazań lekarza.

5. Skazana kobieta korzysta co najmniej raz dziennie z ciepłej wody i dwa razy w tygodniu z ciepłej kąpieli.

§ 22. 1. Skazanemu zapewnia się opiekę lekarską świadczoną przez zakłady opieki zdrowotnej dla osób pozbawionych wolności, a w razie potrzeby także przez zakłady opieki zdrowotnej poza zakładem karnym.

2. W uzasadnionych przypadkach skazanego kieruje się, w celu leczenia, do zakładów opieki zdrowotnej poza zakładem karnym.

§ 23. Skazany jest obowiązany zawiadomić niezwłocznie przełożonego o chorobie własnej oraz zauważonej chorobie u innego skazanego.

§ 24. Wobec skazanych przebywających w szpitalach, izbach chorych oraz leczonych poza nimi, a także przewlekłe chorych i rekonwalescentów, dyrektor może, na wniosek lub po zasięgnięciu opinii lekarza, dokonywać niezbędnych odstępstw od przewidzianego w regulaminie sposobu wykonywania kary pozbawienia wolności w zakresie uzasadnionym stanem zdrowia tych skazanych.

§ 25. Stan sanitarny zakładu karnego, ogrzewanie, oświetlenie i wentylacja pomieszczeń, utrzymywanie czystości przez skazanych, stan i czystość odzieży, bielizny oraz bielizny pościelowej, ilość i jakość posiłków oraz sposób ich przyrządzania i wydawania są kontrolowane przez lekarza lub innego upoważnionego pracownika służby zdrowia zakładu karnego.

Rozdział 3 Korespondencja i widzenia

§ 26. 1. Korespondencję urzędową administracja zakładu karnego bezzwłocznie doręcza lub podaje do wiadomości skazanemu, który podpisem i datą potwierdza jej odbiór lub przyjęcie jej treści do wiadomości. W razie odmowy potwierdzenia, czyni się o tym wzmiankę na piśmie urzędowym lub zwrotnym potwierdzeniu odbioru.

2. Skazany otrzymuje od administracji zakładu karnego pisemne potwierdzenie odbioru wysyłanej przez niego korespondencji urzędowej.

§ 27. Skazany nie posiadający środków pieniężnych może otrzymać od administracji zakładu karnego papier, koperty oraz znaczki pocztowe na cztery listy w miesiącu.

§ 28. 1. Korespondencja skazanego podlega nadzorowi administracji zakładu, z zastrzeżeniem § 87—89 regulaminu, ze względu na ochronę interesu społecznego, bezpieczeństwo zakładu karnego lub wymogi indywidualnego oddziaływania.

2. Nadzór, o którym mowa w ust. 1, wykonuje się poprzez kontrolę zawartości korespondencji oraz zapoznanie się z jej treścią.

3. Korespondencja, o której mowa w art. 8 § 3, art. 102 pkt 11 i art. 103 § 1 Kodeksu, może podlegać jedynie kontroli jej zawartości, która odbywa się w obecności skazanego.

§ 29. 1. Korespondencja skazanego podlega cenzurze lub zatrzymaniu przez administrację zakładu w przypadku, o którym mowa w art. 105 § 4 Kodeksu.

2. Cenzura polega na usunięciu części tekstu lub uczynieniu go nieczytelnym, zatrzymanie zaś korespondencji polega na nieprzekazaniu jej adresatowi i dołączeniu do akt osobowych skazanego.

3. Decyzję o cenzurze lub o zatrzymaniu korespondencji podejmuje dyrektor, który powiadamia skazanego o przyczynach jej ocenzurowania lub zatrzymania. Dyrektor może zezwolić na przekazanie skazanemu ważnej wiadomości zawartej w zatrzymanej korespondencji.

4. Dla celów kontrolnych kopię korespondencji przed jej ocenzurowaniem załącza się do akt osobowych skazanego; w przypadku wglądu skazanego do akt osobowych, kopii korespondencji przed jej ocenzurowaniem oraz korespondencji zatrzymanej nie udostępnia się.

§ 30. W razie odmowy przyjęcia przez skazanego korespondencji, odsyła się ją do nadawcy.

§ 31. 1. Skazany ma prawo składać wnioski, skargi i prośby na piśmie oraz ustnie; przełożeni i inne uprawnione osoby przyjmują je także w czasie bezpośrednich kontaktów ze skazanym, zwłaszcza w czasie wizytacji cel mieszkalnych i innych pomieszczeń, w których przebywają skazani.

2. Wnioski, skargi i prośby w sprawach pilnych są rozpatrywane niezwłocznie.

3. Skazanego, którego wniosek, skarga lub prośba są adresowane do niewłaściwego organu, należy poinformować, jaki organ jest właściwy do jej rozpatrzenia.

§ 32. Koszty przesłania wniosków, skarg i próśb ponosi skazany, a jeżeli nie posiada środków pieniężnych, otrzymuje od administracji zakładu karnego papier, koperty i znaczki pocztowe poza limitem określonym w § 27.

§ 33. 1. Widzenie trwa 60 minut. W tym samym dniu skazanemu udziela się tylko jednego widzenia.

2. W widzeniu mogą uczestniczyć nie więcej niż dwie osoby pełnoletnie. Liczba osób niepełnoletnich nie podlega ograniczeniu. Osoby do lat 15 mogą korzystać z widzeń tylko pod opieką osób pełnoletnich.

3. Widzenie z osobą nie będącą członkiem rodziny lub inną niż rodzina osobą bliską skazany może otrzymać za zezwoleniem dyrektora.

4. W uzasadnionych przypadkach dyrektor może indywidualnie zezwolić na przedłużenie czasu widzenia, zwiększenie liczby widzeń w ciągu dnia lub na udzielenie widzenia z większą liczbą osób odwiedzających.

5. Widzenia odbywają się pod dozorem funkcjonariusza, w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt skazanego z osobą odwiedzającą, przy oddzielnym stoliku.

6. W czasie widzenia zezwala się na spożywanie artykułów żywnościowych i napojów zakupionych przez odwiedzających na terenie zakładu karnego.

7. W razie naruszenia przez skazanego lub osobę go odwiedzającą ustalonych zasad odbywania widzenia, może być ono przerwane lub zakończone przed czasem.

8. Zasady odbywania widzeń podaje się do wiadomości, w formie ogłoszenia, osobom odwiedzającym, w miejscu dostępnym dla odwiedzających.

§ 34. Ograniczenia wynikające z § 33 ust. 1, 2 i 5 nie mają zastosowania do widzeń skazanego z osobami wymienionymi w art. 8 § 3 i art. 105 § 2 Kodeksu.

§ 35. 1. Skazany ma prawo korzystać, na własny koszt, z samoinkasującego aparatu telefonicznego.

2. W uzasadnionych przypadkach dyrektor może zezwolić skazanemu na skorzystanie z innego niż określony w ust. 1 aparatu na koszt abonenta lub skazanego, a jeżeli skazany nie posiada środków pieniężnych — na koszt zakładu karnego.

3. Rozmowa może być przerwana w razie konieczności zapewnienia ochrony społeczeństwa lub bezpieczeństwa zakładu karnego.

4. W przypadkach poważnego zagrożenia społeczeństwa albo poważnego zagrożenia dla bezpieczeństwa zakładu karnego dyrektor może, na czas określony, pozbawić skazanego uprawnienia, o którym mowa w ust. 1.

Rozdział 4

Środki oddziaływania na skazanych

§ 36. Do środków oddziaływania na skazanych należą w szczególności praca, nauczanie, działalność kulturalno-oświatowa, społeczna oraz wychowanie fizyczne i zajęcia sportowe, nagradzanie i karanie dyscyplinarne.

§ 37. 1. Przy kierowaniu skazanego do odpowiedniego rodzaju pracy bierze się pod uwagę, niezależnie od okoliczności, o których mowa w art. 122 § 1 Kodeksu, w szczególności wiek, płeć, część kary pozostałą do odbycia oraz względy porządku i bezpieczeństwa.

2. Jeżeli skazanego zatrudnia się na podstawie skierowania do pracy, zatrudnienie przy pracach szkoliwych dla zdrowia wymaga jego pisemnej zgody.

§ 38. Skazanego instruuje się o sposobie wykonywania przydzielonej pracy, szkoli w zakresie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, przepisów przeciwpożarowych oraz obsługi maszyn i urządzeń, a także zapoznaje z podstawowymi zasadami i normami pracy oraz zasadami wynagradzania za pracę.

§ 39. Skazany jest obowiązany pracować sumiennie i wydajnie, przestrzegać dyscypliny i regulaminu

pracy, przepisów porządkowych, przeciwpożarowych oraz bezpieczeństwa i higieny pracy, a także dbać o porządek w miejscu pracy, jak również o stan obsługiwanych maszyn i urządzeń.

§ 40. Przy zatrudnianiu skazanego dyrektor:

- 1) podejmuje decyzję o zatrudnieniu lub wycofaniu z zatrudnienia oraz ustala wysokość wynagrodzenia, jeżeli skazanego zatrudnia się na podstawie skierowania do pracy,
- 2) ustala system konwojowania poza terenem zakładu karnego,
- 3) podejmuje decyzję o podwyższeniu przypadającej mu części wynagrodzenia, jeżeli na skazanym ciąży obowiązek alimentacyjny, a osoba uprawniona znajduje się w trudnej sytuacji materialnej.

§ 41. 1. Skazany w okresie urlopu wypoczynkowego lub zwolnienia od pracy, o którym mowa w art. 124 Kodeksu, korzysta z następujących uprawnień i ulg:

- 1) dodatkowego lub dłuższego widzenia,
- 2) dodatkowego zakupu artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz przedmiotów dopuszczonych do sprzedaży w zakładzie karnym,
- 3) dłuższych spacerów,
- 4) pierwszeństwa lub częstszego udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych, sportowych i wychowania fizycznego.

2. Zakres uprawnień i ulg, o których mowa w ust. 1, określa dyrektor.

§ 42. 1. W zakładach karnych prowadzi się nauczanie w zakresie szkoły podstawowej, zasadniczej, średniej i zawodowego szkolenia kursowego. Zawodowe szkolenie kursowe może być w całości lub częściowo odpłatne.

2. Koszty kształcenia w szkołach poza obrębem zakładu karnego ponosi skazany. Jeżeli koszty te nie są wyższe niż koszty kształcenia w zakładzie karnym, mogą być one poniesione całkowicie lub częściowo przez zakład.

3. Dyrektor może zwolnić skazanego z obowiązku nauczania, na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

§ 43. 1. Skazany, który ukończył szkołę lub kurs, otrzymuje odpowiednio świadectwo ukończenia szkoły albo zaświadczenie o ukończeniu kursu, według wzorów ogólnie obowiązujących, bez wskazania, że uzyskał je w czasie wykonywania kary.

2. Skazany zwolniony z zakładu karnego przed zakończeniem roku szkolnego lub szkolenia kursowego może składać w zakładzie egzaminy końcowe, a zwolniony przed okresem klasyfikacji w szkole — otrzymuje zaświadczenie o uczęszczaniu do danej szkoły.

§ 44. 1. W zakładzie karnym organizuje się zajęcia kulturalno-oświatowe, sportowe i wychowania fizycznego.

2. Zajęcia kulturalno-oświatowe mogą polegać w szczególności na:

- 1) udostępnianiu audycji radiowych i telewizyjnych,
- 2) umożliwianiu korzystania z wypożyczanych lub dostarczanych książek, prasy i gier oraz zakupywania ich na własny koszt,
- 3) uczestniczeniu w zajęciach świetlicowych i kołach zainteresowań,
- 4) emisji filmów.

3. Zajęcia sportowe i wychowania fizycznego mogą polegać w szczególności na:

- 1) uczestniczeniu w zajęciach gimnastycznych i zajęciach kół sportowych,
- 2) uczestniczeniu w zawodach sportowych.

§ 45. W zakładzie karnym można organizować zajęcia kulturalno-oświatowe, sportowe i wychowania fizycznego z udziałem instytucji, organizacji, stowarzyszeń i innych podmiotów oraz osób fizycznych spoza zakładu karnego, które mogą być w całości lub częściowo odpłatne.

§ 46. 1. Dyrektor określa tryb wyłaniania i zgłaszania kandydatów na rzeczników, o których mowa w art. 136 § 2 Kodeksu, oraz zasady ich działania.

2. Rzecznicy reprezentują ogół skazanych przebywających w zakładzie karnym albo skazanych z poszczególnych oddziałów.

§ 47. 1. Nagrodami, oprócz określonych w art. 138 § 1 Kodeksu, są:

- 1) pochwała,
- 2) zezwolenie na częstsze branie udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych, sportowych lub wychowania fizycznego,
- 3) zezwolenie na przekazanie osobie najbliższej upominku,
- 4) zezwolenie na odbywanie widzeń we własnej odzieży,
- 5) zezwolenie na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz przedmiotów dopuszczonych do sprzedaży w zakładzie karnym,
- 6) zezwolenie na telefoniczne porozumienie się z rodziną i innymi osobami bliskimi na koszt zakładu karnego.

2. W czasie korzystania z nagród, o których mowa w art. 138 § 1 pkt 7 i 8 Kodeksu, oraz z zezwolenia określonego w art. 165 § 2 Kodeksu, skazany używa własnej odzieży, bielizny i obuwia. Jeżeli są one nieodpowiednie ze względu na porę roku lub zniszczone, zakład karny udziela stosownej pomocy.

§ 48. 1. W przypadkach uzasadnionych względami wychowawczymi można przyznać jednorazowo więcej niż jedną nagrodę.

2. Nagrody wymienione w art. 138 § 1 pkt 1—3 Kodeksu oraz w § 47 ust. 1 pkt 2, 4 i 5 mogą być przyznane jednorazowo lub na czas określony, nie dłużej jednak niż na trzy miesiące.

§ 49. 1. Decyzję o przyznaniu nagrody wydaje się na piśmie i podaje do wiadomości skazanemu, a gdy względy wychowawcze za tym przemawiają — również osobom najbliższym oraz innym osobom lub skazanym.

2. Skazanemu, który korzystając z nagród wymienionych w art. 138 § 1 pkt 7 i 8 Kodeksu nadużył zaufania, a w szczególności popełnił nowe przestępstwo lub nie powrócił do zakładu karnego w wyznaczonym terminie, nie udziela się tych nagród przez okres co najmniej 6 miesięcy.

§ 50. Nagrody, o której mowa w art. 138 § 1 pkt 7 Kodeksu, udziela się po uwiarygodnieniu przez skazanego, że widzenie odbędzie się z osobą najbliższą lub godną zaufania. Dyrektor może uzależnić wykorzystanie nagrody od zgłoszenia się tych osób na widzenie.

§ 51. Przepisy § 47 ust. 2 i § 50 stosuje się odpowiednio do przepustek, o których mowa w art. 91 pkt 7 i art. 92 pkt 9 Kodeksu.

§ 52. W trakcie wykonywania kary dyscyplinarnej korzystania z widzenia w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobą odwiedzającą przepisu § 33 ust. 6 nie stosuje się.

§ 53. 1. Karę dyscyplinarną umieszczenia w celi izolacyjnej można wymierzyć skazanemu, który popełnił przekroczenie naruszające w poważnym stopniu obowiązującą dyscyplinę i porządek.

2. Przed wymierzeniem oraz wykonaniem kary dyscyplinarnej, o której mowa w ust. 1, lekarz lub psycholog wydaje pisemną opinię o zdolności skazanego do odbycia tej kary.

§ 54. 1. Karę dyscyplinarną umieszczenia w celi izolacyjnej wykonuje się w wyznaczonej celi, wyposażonej w dodatkowe zabezpieczenia techniczno-ochronne.

2. W trakcie wykonywania kary, o której mowa w ust. 1, skazanego pozbawia się możliwości:

- 1) korzystania z widzeń i samoinkasujących aparatów telefonicznych,
- 2) korzystania ze sprzętu audiowizualnego i komputerowego,
- 3) bezpośredniego uczestniczenia, wspólnie z innymi skazanymi, w nabożeństwach, spotkaniach religijnych i nauce religii,
- 4) korzystania z udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych, sportowych i wychowania fizycznego, z wyjątkiem korzystania z książek i prasy,
- 5) dokonywania zakupów artykułów żywnościowych,
- 6) otrzymywania paczek żywnościowych,
- 7) uczestniczenia w nauczaniu i zatrudnieniu poza celą,
- 8) korzystania z własnej odzieży i obuwia.

§ 55. 1. Decyzja o ukaraniu zawiera określenie przekroczenia popełnionego przez skazanego.

2. Decyzję o ukaraniu, uchyleniu, darowaniu, odroczeniu, zamianie, zawieszeniu lub przerwaniu kary dys-

cyplinarnej, a także o odstąpieniu od ukarania dyscyplinarnego sporządza się na piśmie i podaje do wiadomości skazanemu, a gdy względy wychowawcze za tym przemawiają — również innym skazanym lub innym osobom.

3. Jeżeli w okresie zawieszenia wykonania kary dyscyplinarnej skazany dopuścił się ponownie przekroczenia, zawieszona kara ulega wykonaniu, chyba że dyrektor postanowi inaczej.

§ 56. Przed wykonaniem kar dyscyplinarnych, określonych w art. 143 § 1 pkt 4 i 5 Kodeksu, wymierzonych skazanemu, któremu ze względu na stan zdrowia zezwolono na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych lub otrzymywanie paczek o większym ciężarze albo korzystającemu z diety, zasięga się opinii lekarza.

Rozdział 5

Indywidualizacja wykonywania kary pozbawienia wolności

§ 57. 1. Skazany jest obowiązany poddać się badaniom osobopoznawczym w zakresie niezbędnym dla prawidłowego wykonywania kary pozbawienia wolności, a w szczególności dla ustalenia potrzeb w zakresie oddziaływania penitencjarnego oraz przygotowania do życia po zwolnieniu z zakładu karnego.

2. Skazany jest obowiązany również poinformować o zmianie danych osobowych, miejsca zameldowania lub przebywania bez zameldowania i innych danych niezbędnych do prawidłowego wykonywania kary pozbawienia wolności.

§ 58. Skazany, co do którego sędzia penitencjarny zarządził przeprowadzenie badań psychologicznych lub psychiatrycznych, jest obowiązany:

- 1) udzielać osobom prowadzącym badania informacji o stanie zdrowia, przebytych chorobach i urazach oraz warunkach, w jakich się wychowywał,
- 2) wykonywać zlecone przez psychologa lub psychiatrę czynności niezbędne na potrzeby badania,
- 3) poddawać się lekarskim oględzinom ciała i innym niezbędnym badaniom lekarskim.

§ 59. 1. Przed podjęciem pierwszej decyzji klasyfikacyjnej, a także w razie uzasadnionej potrzeby, skazanego informuje się o zasadach kierowania do poszczególnych systemów odbywania kary oraz o obowiązkach i uprawnieniach wynikających z wykonywania indywidualnego programu oddziaływania albo indywidualnego programu terapeutycznego.

2. Skazanemu przedstawia się zamierzenia administracji zakładu karnego odnoszące się do przewidywanego dla niego indywidualnego programu oddziaływania albo indywidualnego programu terapeutycznego. Skazanego informuje się także o sposobie i terminie opracowania indywidualnego programu oddziaływania, w celu uzyskania zgody na współudział w jego opracowaniu i wykonywaniu.

§ 60. 1. Indywidualny program oddziaływania obejmuje w szczególności:

- 1) rodzaje i formy oddziaływań wychowawczych, którym skazany zostanie poddany,
- 2) prace, które skazany będzie wykonywał, a w razie potrzeby szczególne warunki zatrudnienia,
- 3) potrzeby, zakres, kierunki i formy nauczania, jakimi skazany zostanie objęty, a także szczególne obowiązki wiążące się z nauczaniem,
- 4) rodzaje i formy zajęć kulturalno-oświatowych, sportowych i wychowania fizycznego, w których skazany będzie uczestniczył,
- 5) zakres i sposób kontaktów skazanego z rodziną i innymi osobami bliskimi, w szczególności matek sprawujących bezpośrednią opiekę nad swoimi dziećmi w domu dla matki i dziecka,
- 6) sposób wywiązywania się skazanego z obowiązków alimentacyjnych i obowiązków nałożonych przez sąd,
- 7) zasady korzystania z niektórych przysługujących skazanym uprawnień,
- 8) kryteria i termin najbliższej oceny wykonywania programu.

2. Przy ocenie postępów skazanego w resocjalizacji dokonuje się również oceny wykonywania indywidualnego programu oddziaływania.

§ 61. 1. W indywidualnym programie terapeutycznym określa się przede wszystkim rodzaje i formy oddziaływań specjalistycznych, zwłaszcza psychologicznych, lekarskich i rehabilitacyjnych, którym skazany zostanie poddany, a ponadto oddziaływania, o których mowa w § 60.

2. Przepis § 60 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

§ 62. 1. Skazanego poddaje się okresowym ocenom postępów w resocjalizacji.

2. Oceny postępów skazanego w resocjalizacji dokonuje się także przed:

- 1) zmianą decyzji klasyfikacyjnej,
- 2) wystąpieniem do sądu penitencjarnego o zmianę rodzaju lub typu zakładu karnego, jeżeli sąd penitencjarny jest wyłącznie właściwy do wydania postanowienia w tym przedmiocie,
- 3) wydaniem opinii, w przypadkach, o których mowa w § 81 pkt 5 i 6,
- 4) weryfikacją decyzji w sprawach określonych w § 81 pkt 3 i 4,
- 5) nabyciem przez skazanego uprawnień do warunkowego przedterminowego zwolnienia.

3. Okres pomiędzy kolejnymi ocenami postępów w resocjalizacji nie może przekraczać 6 miesięcy.

4. W trakcie dokonywania oceny skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w systemie zwykłym proponuje się mu, w razie potrzeby, skierowanie do systemu programowanego oddziaływania.

§ 63. 1. Karę pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym wykonuje się przede wszystkim w oddziale terapeutycznym o określonej specjalizacji.

2. Jeżeli przemawiają za tym względy wychowawcze, w oddziałach terapeutycznych mogą odbywać karę także inni skazani, za ich zgodą.

§ 64. Wobec skazanych skierowanych z terapeutycznego systemu wykonywania kary do systemu zwykłego, dyrektor może, na wniosek lub po zasięgnięciu opinii lekarza, psychologa albo terapeuty, dokonywać odstępstw od przewidzianego w regulaminie sposobu wykonywania kary pozbawienia wolności w zakresie uzasadnionym stanem zdrowia tych skazanych.

§ 65. 1. Skazany, co do którego sąd penitencjarny orzekł o stosowaniu leczenia albo rehabilitacji w związku z uzależnieniem od alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych, jest obowiązany:

- 1) udzielać osobom prowadzącym leczenie lub rehabilitację informacji o stanie zdrowia, przebytych chorobach i urazach oraz warunkach, w jakich się wychowywał,
- 2) uczestniczyć w zajęciach indywidualnych i grupowych organizowanych w oddziale terapeutycznym,
- 3) wykonywać inne zlecone czynności niezbędne dla potrzeb leczenia i rehabilitacji.

2. O odmowie skazanego poddania się leczeniu albo rehabilitacji powiadamia się sąd penitencjarny.

§ 66. 1. W celu umieszczenia skazanego w zakładzie karnym właściwego rodzaju i typu oraz w celu wyboru właściwego systemu wykonywania kary pozbawienia wolności dokonuje się klasyfikacji skazanych, o której mowa w art. 82 § 1 Kodeksu, na podstawie kryteriów wymienionych w art. 82 § 2 Kodeksu, biorąc także pod uwagę rodzaj przestępstwa popełnionego przez skazanego.

2. Klasyfikacji skazanych dokonuje się niezwłocznie po rozpoczęciu wykonywania prawomocnego orzeczenia.

3. Decyzję klasyfikacyjną weryfikuje się niezwłocznie po ujawnieniu nowych okoliczności mających wpływ na klasyfikację, a w szczególności po uzyskaniu wyników badań osobopoznawczych, w tym psychologicznych i psychiatrycznych.

§ 67. 1. W przypadku gdy skazany ma odbyć dwie lub więcej kar, bierze się pod uwagę wszystkie okoliczności związane z tymi karami, które mogą mieć wpływ na klasyfikację.

2. Osobę odbywającą karę orzeczoną za wykroczenie albo karę porządkową, a także osobę, wobec której stosowany jest środek przymusu skutkujący pozbawieniem wolności, zwaną „ukaraną”, kieruje się do zwykłego systemu odbywania kary, chyba że szczególne okoliczności przemawiają za skierowaniem do innego systemu.

3. Jeżeli wobec skazanego wykonywana jest kolejno kara pozbawienia wolności, a następnie kara orzeczona za wykroczenie albo kara porządkowa lub środek przymusu, to w czasie wykonywania tej kary lub środka skazany pozostaje w takim systemie wykonywania

kary, do jakiego został skierowany w czasie odbywania kary pozbawienia wolności.

§ 68. 1. Dla celów klasyfikacji skazanych:

- 1) rodzaje zakładów karnych oznacza się literami:
 - a) zakład karny dla młodocianych — M,
 - b) zakład karny dla odbywających karę po raz pierwszy — P,
 - c) zakład karny dla recydywistów penitencjarnych — R,
 - d) zakład karny dla odbywających karę aresztu wojskowego — W,
- 2) typy zakładów karnych oznacza się cyframi:
 - a) zakład karny typu zamkniętego — 1,
 - b) zakład karny typu półotwartego — 2,
 - c) zakład karny typu otwartego — 3,
- 3) system wykonywania kary oznacza się literami:
 - a) system programowanego oddziaływania — p,
 - b) system terapeutyczny — t,
 - c) system zwykły — z.

2. Dla celów klasyfikacji skazanych litery wymienione w ust. 1 pkt 1 oznaczają grupy klasyfikacyjne, a cyfry i litery wymienione w ust. 1 pkt 2 i 3 oznaczają podgrupy klasyfikacyjne.

3. Dla celów klasyfikacji skazanych odbywanie kar orzeczonych za wykroczenia, kar porządkowych oraz stosowanie środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności oznacza się dodatkowo literą U.

§ 69. W zakładach karnych dla młodocianych odbywają karę:

- 1) skazani, którzy nie ukończyli 24 roku życia,
- 2) w uzasadnionych przypadkach — skazani jako młodociani, którzy ukończyli 24 rok życia, zwłaszcza jeżeli ich postawa i zachowanie za tym przemawiają, a także jeżeli jest to konieczne ze względu na kontynuację realizacji zadań określonych w indywidualnym programie oddziaływania lub indywidualnym programie terapeutycznym,
- 3) dorośli skazani po raz pierwszy, wyróżniający się dobrą postawą, za ich zgodą, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami oddziaływania na skazanych młodocianych, z wyłączeniem zakwalifikowanych do niebezpiecznych oraz skazanych za przestępstwa określone w art. 117—124, art. 127—130, art. 132—136, art. 140 i 141, art. 148 § 1—3, art. 151, art. 156 § 3, art. 158 § 3, art. 166 i 167, art. 170, art. 171 § 1, art. 197—204, art. 207—211, art. 223, art. 247 § 1 i 2, art. 252 § 1 i 2, art. 258 § 2 i 3 i art. 280 § 2 Kodeksu karnego.

§ 70. W zakładach karnych dla skazanych odbywających karę po raz pierwszy odbywają karę:

- 1) pierwszy raz skazani na karę pozbawienia wolności za przestępstwa umyślne,
- 2) skazani odbywający zastępczą karę pozbawienia wolności po raz pierwszy lub orzeczoną w tej samej sprawie co kara pozbawienia wolności,

- 3) skazani na karę pozbawienia wolności za przestępstwa nieumyślne,
- 4) inni dorośli skazani, którzy nie zostali zaklasyfikowani do odbywania kary w zakładach karnych dla recydywistów penitencjarnych, z uwagi na szczególne względy resocjalizacyjne, zwłaszcza gdy przemawia za tym krótki okres uprzednio lub obecnie odbywanej kary albo znikomy stopień demoralizacji i zagrożenia społecznego.

§ 71. W zakładach karnych dla recydywistów penitencjarnych odbywają karę dorośli skazani, o których mowa w art. 86 Kodeksu, chyba że szczególne względy resocjalizacyjne, wymienione w § 70 pkt 4, przemawiają za skierowaniem ich do zakładu karnego dla odbywających karę po raz pierwszy.

§ 72. W zakładach karnych dla odbywających karę aresztu wojskowego wykonuje się tę karę na podstawie odrębnych przepisów.

§ 73. Skazani odbywają karę pozbawienia wolności, z zastrzeżeniem § 74 i § 75, w zakładzie karnym typu półotwartego.

§ 74. W zakładzie karnym typu otwartego mogą przebywać skazani:

- 1) za przestępstwo nieumyślne, a także odbywający zastępcze kary pozbawienia wolności, osoby odbywające kary aresztu oraz skazane kobiety — jeżeli przemawiają za tym ich właściwości i warunki osobiste oraz sposób życia przed popełnieniem przestępstwa i zachowanie po dokonaniu przestępstwa albo inne szczególne okoliczności pozwalające przypuszczać, że można wobec nich wykonywać karę w warunkach zmniejszonej izolacji i zabezpieczenia zakładu karnego,
- 2) przebywający w zakładzie karnym typu półotwartego wyróżniający się pozytywną postawą i zachowaniem,
- 3) przebywający w zakładzie karnym typu zamkniętego, wyróżniający się wzorową postawą i zachowaniem, nie wcześniej niż po odbyciu połowy kary pozbawienia wolności, po której mogą być warunkowo przedterminowo zwolnieni,
- 4) skazani na karę dożywotniego pozbawienia wolności wyróżniający się wzorową postawą i zachowaniem, po odbyciu co najmniej 20 lat kary.

§ 75. W zakładzie karnym typu zamkniętego przebywają skazani:

- 1) stwarzający poważne zagrożenie społeczne,
- 2) stanowiący poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego,
- 3) za przestępstwa popełnione w zorganizowanej grupie albo związku mającym na celu popełnianie przestępstw, chyba że szczególne okoliczności przemawiają za osadzeniem w zakładzie karnym innego typu,
- 4) na karę dożywotniego pozbawienia wolności — przed odbyciem 15 lat kary,
- 5) za przestępstwo nieumyślne, odbywający zastępcze kary pozbawienia wolności, osoby odbywające kary

aresztu oraz skazane kobiety, a także inni skazani, których właściwości i warunki osobiste, sposób życia przed popełnieniem przestępstwa, zachowanie po dokonaniu przestępstwa, negatywna ocena postawy i zachowania w areszcie śledczym, względy bezpieczeństwa albo inne szczególne okoliczności wskazują, że należy wobec nich wykonywać karę w warunkach zwiększonej izolacji i zabezpieczenia,

- 6) którzy podczas pobytu w areszcie śledczym lub zakładzie karnym naruszali w poważnym stopniu dyscyplinę i porządek,
- 7) przebywający dotychczas w zakładzie karnym typu otwartego lub półotwartego, jeżeli negatywna ocena ich postawy i zachowania, a także względy bezpieczeństwa wskazują, że należy wobec nich wykonywać karę w warunkach zwiększonej izolacji i zabezpieczenia zakładu karnego,
- 8) wobec których zastosowano tymczasowe aresztowanie w związku z toczącym się postępowaniem karnym w innej sprawie,
- 9) którzy popełnili przestępstwa o znacznym stopniu społecznej szkodliwości, określone w art. 117—124, art. 127—130, art. 132—136, art. 140 i 141, art. 148 § 1—3, art. 154 § 2, art. 156 § 3, art. 158 § 3, art. 163 § 1 i 3, art. 166 i 167, art. 170, art. 171 § 1, art. 173 § 1 i 3, art. 197, art. 200 § 1, art. 207, art. 223, art. 242, art. 247 § 1 i 2, art. 252 § 1 i 2, art. 258, art. 280 § 2 oraz art. 339 § 1—3 Kodeksu karnego, chyba że ich postawa i zachowanie przemawiają za przebywaniem w zakładzie karnym innego typu.

§ 76. 1. Skazani na karę pozbawienia wolności odbywają karę, z zastrzeżeniem § 77 i § 78, w systemie zwykłym.

2. W systemie zwykłym karę pozbawienia wolności odbywają także skazani:

- 1) dorośli, którzy zostali przeniesieni z systemu programowanego oddziaływania, ponieważ nie przestrzegali wymagań ustalonych w indywidualnym programie oddziaływania,
- 2) przeniesieni z systemu terapeutycznego po spełnieniu warunków, o których mowa w art. 97 Kodeksu, jeżeli nie wyrażają zgody na współudział w opracowaniu i wykonaniu indywidualnego programu oddziaływania.

§ 77. W systemie terapeutycznym odbywają karę skazani, o których mowa w art. 96 Kodeksu.

§ 78. W systemie programowanego oddziaływania odbywają karę skazani:

- 1) młodociani,
- 2) dorośli, którzy po przedstawieniu im projektu programu oddziaływania wyrażą zgodę na współudział w jego opracowaniu i wykonaniu,
- 3) przeniesieni z systemu terapeutycznego, po spełnieniu warunków, o których mowa w art. 95 § 1 i art. 97 § 3 Kodeksu.

§ 79. 1. Skazanego, który:

- 1) popełnił przestępstwo o znacznym stopniu społecznej szkodliwości, a w szczególności:

- a) zamachu na niepodległość lub integralność państwa, Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, konstytucyjny ustrój państwa lub jego naczelné organy albo na jednostkę Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,
 - b) ze szczególnym okrucieństwem,
 - c) wzięcia lub przetrzymania zakładnika albo w związku z wzięciem zakładnika,
 - d) uprowadzenia statku wodnego lub powietrznego,
 - e) z użyciem broni palnej, materiałów wybuchowych albo łatwo palnych,
- 2) podczas uprzedniego lub obecnego pozbawienia wolności stwarzał zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego lub aresztu śledczego w ten sposób, że:
- a) był organizatorem lub aktywnym uczestnikiem zbiorowego wystąpienia w areszcie śledczym lub zakładzie karnym,
 - b) dopuścił się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego lub inną osobę,
 - c) był sprawcą gwałtu albo znęcał się nad tymczasowo aresztowanym, skazanym lub ukaranym,
 - d) uwolnił się lub usiłował uwolnić się z aresztu śledczego lub zakładu karnego typu zamkniętego albo podczas konwojowania poza terenem takiego aresztu lub zakładu

— i którego właściwości, warunki osobiste, motywacje, sposób zachowania się przy popełnieniu przestępstwa, rodzaj i rozmiar ujemnych następstw przestępstwa, sposób zachowania się w trakcie pobytu w zakładzie karnym lub stopień demoralizacji stwarzają poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu, zwanego dalej „niebezpiecznym”, osadza się w wyznaczonym oddziale lub celi zakładu karnego typu zamkniętego, w warunkach zapewniających ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo tego zakładu.

2. W wyznaczonym oddziale lub celi zakładu karnego typu zamkniętego, w warunkach zapewniających ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo tego zakładu, osadza się również skazanego za przestępstwo popełnione w zorganizowanej grupie albo w związku mającym na celu popełnianie przestępstw, chyba że szczególne okoliczności przemawiają przeciwko takiemu osadzeniu.

§ 80. O zakwalifikowaniu skazanego jako niebezpiecznego powiadamia się sędziego penitencjarnego.

§ 81. Komisja penitencjarna, oprócz zadań wymienionych w art. 74 § 2, art. 76 § 1 pkt 1—4 i art. 164 § 1 Kodeksu:

- 1) kwalifikuje skazanych do nauczania w szkołach i na kursach,
- 2) kwalifikuje skazanych, o których mowa w art. 84 § 2 Kodeksu, do zakładów karnych dla młodocianych oraz skazanych, o których mowa w § 63 ust. 2, do odbywania kary w oddziałach terapeutycznych,
- 3) kwalifikuje skazanych jako niebezpiecznych oraz dokonuje, co najmniej raz na sześć miesięcy, weryfikacji decyzji w tym przedmiocie,

- 4) weryfikuje indywidualne programy oddziaływania albo indywidualne programy terapeutyczne, a także kieruje i wycofuje skazanych z oddziałów terapeutycznych,
- 5) wyraża opinie w sprawach przyznania skazanemu skierowanemu do odbywania kary w zakładzie karnym typu półotwartego lub otwartego przepustek, o których mowa w art. 91 pkt 7 i art. 92 pkt 9 Kodeksu, oraz nagród, o których mowa w art. 138 § 1 pkt 7 i 8 Kodeksu, wówczas gdy są one udzielane:
 - a) po raz pierwszy,
 - b) po przerwie trwającej dłużej niż sześć miesięcy,
 - c) po powstaniu istotnych zmian w sytuacji prawnej lub rodzinnej skazanego,
- 6) wyraża opinie w sprawach:
 - a) przyznania nagród, o których mowa w art. 138 § 1 pkt 7 i 8 Kodeksu, skazanemu skierowanemu do odbywania kary w zakładzie karnym typu zamkniętego,
 - b) projektu porządku wewnętrznego zakładu karnego oraz zmiany tego porządku,
 - c) innych przekazanych jej przez dyrektora,
- 7) podejmuje decyzję w sprawie korzystania przez skazanego z uprawnień określonych w art. 107 Kodeksu oraz zwalnia, na podstawie art. 121 § 4 Kodeksu, z obowiązku pracy.

§ 82. W zakresie zadań, o których mowa w art. 76 § 1 pkt 4 Kodeksu, komisja penitencjarna, dokonując oceny okresowej postępów skazanego w resocjalizacji, uwzględnia w szczególności:

- 1) stosunek skazanego do popełnionego przestępstwa,
- 2) stopień przestrzegania przez skazanego porządku i dyscypliny,
- 3) stosunek skazanego do pracy,
- 4) charakter kontaktów skazanego z rodziną i wywiązywanie się z obowiązku łożenia na jej utrzymanie,
- 5) zachowanie skazanego wobec innych skazanych i przełożonych,
- 6) zmiany w zachowaniu się skazanego w okresie od ostatniej oceny.

§ 83. W zakresie zadań, o których mowa w § 81 pkt 1, komisja penitencjarna:

- 1) określa albo zmienia rodzaj i kierunek nauczania,
- 2) wycofuje z nauczania — jeśli nie uczyniła tego w indywidualnym programie oddziaływania lub indywidualnym programie terapeutycznym.

§ 84. W zakresie zadań, o których mowa w § 81 pkt 2, komisja penitencjarna kieruje skazanych, spełniających warunki określone w art. 84 § 2 Kodeksu, do zakładów karnych dla młodocianych.

§ 85. Komisja penitencjarna ogłasza decyzje, przedstawia oceny i wyraża opinie po wysłuchaniu skazanego i w jego obecności.

§ 86. Jeżeli przemawiają za tym względy wychowawcze, decyzje, oceny i opinie komisji penitencjarnej podaje się do wiadomości ogółu skazanych.

§ 87. W zakładzie karnym typu zamkniętego:

- 1) skazany może korzystać z dwóch widzeń w miesiącu, a za zgodą dyrektora — wykorzystać je jednorazowo,
- 2) funkcjonariusz sprawujący dozór nad widzeniami prowadzi również kontrolę rozmów,
- 3) korespondencja skazanego podlega nadzorowi administracji zakładu karnego,
- 4) rozmowy telefoniczne skazanego są kontrolowane.

§ 88. W zakładzie karnym typu półotwartego:

- 1) skazany może korzystać z trzech widzeń w miesiącu, a za zgodą dyrektora — wykorzystać je jednorazowo,
- 2) funkcjonariusz sprawujący dozór nad widzeniami może kontrolować rozmowy,
- 3) korespondencja skazanego może podlegać nadzorowi administracji zakładu karnego,
- 4) rozmowy telefoniczne skazanego mogą być kontrolowane.

§ 89. W zakładzie karnym typu otwartego:

- 1) skazany może korzystać z nieograniczonej liczby widzeń,
- 2) dozór funkcjonariusza nad widzeniami ogranicza się do zapewnienia porządku w czasie ich trwania,
- 3) korespondencja skazanego nie podlega nadzorowi administracji zakładu karnego,
- 4) rozmowy telefoniczne skazanego nie są kontrolowane,
- 5) w miarę możliwości skazanym stwarza się warunki do przygotowywania dodatkowych posiłków we własnym zakresie.

§ 90. 1. Przeniesienie skazanego do innego zakładu karnego może nastąpić, w szczególności, w przypadku:

- 1) skierowania do właściwego, ze względu na rodzaj, typ, system wykonywania kary lub odpowiednie zabezpieczenie, zakładu karnego,
- 2) zmiany przeznaczenia lub zlikwidowania przeludnienia zakładu karnego,
- 3) umożliwienia skazanemu odbywania kary najbliżej miejsca zamieszkania,
- 4) zatrudnienia lub nauki,
- 5) udzielenia świadczenia zdrowotnego oraz przeprowadzenia badań przez komisję lekarską,
- 6) skierowania do ośrodka diagnostycznego,
- 7) udziału w czynności procesowej.

2. Jeżeli skazany, który z ważnych powodów przebywa w innym zakładzie karnym niż ten, do którego został zaklasyfikowany, korzysta z uprawnień wynikających z decyzji klasyfikacyjnej. Korzystanie z tych uprawnień nie może naruszać bezpieczeństwa ani zakłócać porządku w zakładzie karnym, w którym przebywa.

§ 91. 1. W zakładach karnych dla młodocianych:

- 1) prowadzi się w szerszym zakresie niż w innych zakładach karnych zajęcia kulturalno-oświatowe, sportowe i wychowania fizycznego,
- 2) organizuje się spotkania z rodzinami i innymi osobami bliskimi, w szczególności w celu poinformowania ich o postępach w resocjalizacji,
- 3) współpracuje się przede wszystkim z podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1 Kodeksu.

2. W zakładach karnych dla młodocianych typu zamkniętego i półotwartego skazani mają ponadto prawo do dodatkowego widzenia w miesiącu.

§ 92. Dyrektor może dokonywać niezbędnych odstępstw od przewidzianego w regulaminie sposobu wykonywania kary pozbawienia wolności w zakresie umożliwiającym skazanym podtrzymywanie i utrwalanie więzi uczuciowej z rodziną i innymi osobami bliskimi oraz sprawowanie przez nich stałej i bezpośredniej opieki nad dziećmi przebywającymi w domach dla matki i dziecka przy zakładach karnych.

§ 93. Kobiety ciężarne i karmiące mają prawo do dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych oraz korzystania z dłuższego spaceru.

§ 94. Wobec skazanych kobiet ciężarnych i karmiących dyrektor może dokonywać, na wniosek lekarza lub po zasięgnięciu jego opinii, niezbędnych odstępstw od przewidzianego w regulaminie sposobu wykonywania kary pozbawienia wolności w zakresie wynikającym z potrzeby uwzględnienia stanu fizycznego lub psychicznego tych kobiet.

§ 95. 1. Wykonując karę wobec skazanych sprawujących pieczę nad dzieckiem do lat 15, do której wykonywania zobowiązani są rodzice, uwzględnia się w szczególności potrzebę inicjowania, podtrzymywania i zacieśniania ich więzi uczuciowej z dziećmi, wywiązywania się z obowiązków alimentacyjnych oraz świadczenia pomocy materialnej dzieciom, a także współdziałania z placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, w których te dzieci przebywają.

2. Skazani, o których mowa w ust. 1, mają prawo do dodatkowego widzenia z dziećmi.

3. Skazani sprawujący pieczę nad dziećmi, które przebywają w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, powinni być w miarę możliwości osadzani w odpowiednich zakładach karnych, położonych najbliżej miejsca pobytu dzieci.

§ 96. 1. Skazanego niebezpiecznego osadza się w oddziale lub celi przeznaczonej dla takich skazanych.

2. Cele mieszkalne oraz miejsca i pomieszczenia wyznaczone do: pracy, nauki, przeprowadzania spacerów, widzeń, odprawiania nabożeństw, spotkań religijnych i nauczania religii oraz zajęć kulturalno-oświatowych, sportowych i wychowania fizycznego dla skazanych niebezpiecznych wyposaża się w dodatkowe zabezpieczenia techniczno-ochronne.

3. Cele mieszkalne pozostają zamknięte całą dobę i są częściej kontrolowane niż te, w których osadzeni są skazani nie zakwalifikowani do niebezpiecznych.

4. Skazany niebezpieczny może uczyć się, pracować, bezpośrednio uczestniczyć w nabożeństwach, spotkaniach religijnych i nauce religii oraz korzystać z zajęć kulturalno-oświatowych, sportowych i wychowania fizycznego tylko w oddziale, w którym jest osadzony.

5. Poruszanie się skazanego niebezpiecznego po terenie zakładu karnego odbywa się pod wzmocnionym dozorem i jest ograniczone tylko do niezbędnych potrzeb.

6. Skazanego niebezpiecznego poddaje się kontroli osobistej przy każdorazowym wyjściu i powrocie do celi.

7. Spacer skazanego niebezpiecznego odbywa się w wyznaczonych miejscach pod wzmocnionym dozorem.

8. Sposób osobistego kontaktowania się przedstawicieli podmiotów określonych w art. 38 § 1 Kodeksu ze skazanym niebezpiecznym określa każdorazowo dyrektor.

9. Widzenia skazanego niebezpiecznego odbywają się w wyznaczonych miejscach pod wzmocnionym dozorem. W czasie korzystania z widzenia w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobą odwiedzającą, skazany ten nie może spożywać artykułów żywnościowych i napojów, o których mowa w § 33 ust. 6. Skazany niebezpieczny nie może korzystać z widzeń w obecności skazanych nie zakwalifikowanych jako niebezpiecznych.

10. Widzenia mogą być udzielane w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt, jeżeli zachodzi poważne zagrożenie bezpieczeństwa osoby odwiedzającej. Decyzję w tej sprawie podejmuje dyrektor. Nie dotyczy to osób, o których mowa w art. 8 § 3 Kodeksu. Na żądanie tych osób widzenia udziela się w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt ze skazanym niebezpiecznym.

11. Skazany niebezpieczny nie może korzystać z własnej odzieży.

Rozdział 6

Przygotowywanie skazanych do zwolnienia

§ 97. W celu przygotowania skazanego do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, zebrane wcześniej, w trakcie badań osobopoznawczych, dane i informacje w zakresie jego potrzeb po zwolnieniu, uaktualnia się co najmniej na 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem skazanego lub przed wykonaniem kary.

§ 98. 1. Jeżeli jest to konieczne, przy określaniu potrzeb, o których mowa w § 97, weryfikuje się indywidualne programy oddziaływania albo indywidualne programy terapeutyczne, ustalając w szczególności okres niezbędny na przygotowanie skazanego do życia po zwolnieniu, a także:

- 1) sposób nawiązania i utrzymywania kontaktów z kuratorem sądowym oraz z przedstawicielami podmiotów wymienionych w art. 38 § 1 Kodeksu,
- 2) sposób wykorzystania przez skazanego zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego w celu podejmowania starań o zapewnienie sobie możliwości zamieszkania i pracy po zwolnieniu,

3) sposób dysponowania pieniędzmi poza obrębem zakładu karnego,

4) czynności, które winien podjąć skazany w celu otrzymania brakujących mu dokumentów tożsamości.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w przypadku, gdy program indywidualnego oddziaływania opracowywany jest przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub przed wykonaniem kary dla skazanego odbywającego do tej pory karę pozbawienia wolności w systemie zwykłym, jak również gdy okres niezbędny na przygotowanie skazanego do życia po zwolnieniu wyznaczył sąd penitencjarny.

§ 99. 1. Skazanemu ułatwia się, w celu właściwego przygotowania się do życia po zwolnieniu, kontakt z kuratorem sądowym lub przedstawicielami podmiotów wymienionych w art. 38 § 1 Kodeksu.

2. Skazanemu udziela się pomocy w przygotowaniu wniosku o zastosowanie względem skazanego dozoru sądowego kuratora zawodowego, o którym mowa w art. 167 § 1 Kodeksu.

§ 100. Bezpośrednio przed zwolnieniem z zakładu karnego skazanemu udziela się stosownych informacji mających na celu przygotowanie go do życia po zwolnieniu, w tym także o zakresie pomocy postpenitencjarnej oraz o instytucjach i organach udzielających tej pomocy.

§ 101. 1. Jeżeli zwalniany skazany jest niezdolny z powodów zdrowotnych do samodzielnego powrotu do miejsca zameldowania lub miejsca przebywania bez zameldowania, administracja zakładu karnego jest obowiązana w okresie poprzedzającym zwolnienie nawiązać kontakt z rodziną, osobą bliską lub wskazaną przez skazanego inną osobę i powiadomić ją o terminie zwolnienia.

2. W przypadku gdy działania administracji zakładu karnego, o których mowa w ust. 1, okazały się bezskuteczne, administracja zakładu karnego jest obowiązana udzielić zwalnianemu pomocy w udaniu się do miejsca zameldowania lub miejsca przebywania bez zameldowania albo publicznego zakładu opieki zdrowotnej.

§ 102. 1. Przy zwolnieniu z zakładu karnego skazany otrzymuje, za pokwitowaniem, znajdujące się w depozycie dokumenty, pieniądze, przedmioty wartościowe i inne przedmioty, jeżeli nie zostały zatrzymane albo zajęte w drodze zabezpieczenia lub egzekucji.

2. Skazany otrzymuje ponadto świadectwo zwolnienia z zakładu karnego, zaświadczenie o zatrudnieniu, informacje o aktualnych wynikach lekarskich badań diagnostycznych oraz kartę informacyjną z przeprowadzonego leczenia szpitalnego, a wymagający leczenia — również skierowanie do specjalisty lub do szpitala, jeżeli takie są wskazania lekarskie.

3. Jako ekwiwalent pomocy pieniężnej, o której mowa w art. 166 § 3 Kodeksu, skazany może otrzymać przy zwolnieniu stosowną do pory roku odzież, bieliznę, obuwie, bilet na przejazd, a także artykuły żywnościowe na czas podróży. Decyzję w tym zakresie podejmuje dyrektor.

§ 103. 1. Jeżeli osoba zwolniona z zakładu karnego wymaga leczenia szpitalnego, a jej stan zdrowia nie pozwala na przeniesienie do publicznego zakładu opieki zdrowotnej, pozostaje ona na leczeniu w zakładzie karnym do czasu, gdy jej stan zdrowia pozwoli na takie przeniesienie.

2. Przepis ust. 1 ma zastosowanie, jeżeli osoba zwolniona wyraża zgodę na dalsze leczenie w zakładzie karnym, co powinno być potwierdzone jej podpisem w indywidualnej dokumentacji medycznej. W razie niemożności wyrażenia tej zgody przez osobę zwolnioną, decyzję o pozostawieniu na leczeniu w zakładzie karnym podejmuje lekarz.

3. O pozostawieniu osoby zwolnionej w zakładzie karnym z powodu, o którym mowa w ust. 1, zawiadamia się niezwłocznie sędziego penitencjarnego, a w miarę możliwości — rodzinę lub osobę bliską albo osobę wskazaną przez zwolnionego.

4. Jeżeli osoba, o której mowa w ust. 1, nie wyraża zgody na dalsze leczenie w zakładzie karnym, lekarz zakładu karnego poucza ją o możliwych następstwach zdrowotnych odmowy leczenia. Fakt odmowy powinien być potwierdzony podpisem zwolnionego w indywidualnej dokumentacji medycznej, a w przypadku odmowy podpisu — notatką służbową na tę okoliczność.

§ 104. Jeżeli zwolnienie z zakładu karnego następuje w godzinach wieczornych lub nocnych, osobie zwolnionej zapewnia się, na jej pisemny wniosek, nocleg w zakładzie karnym, oddzielnie od skazanych.

Rozdział 7

Przepisy przejściowe i końcowe

§ 105. 1. Skazany, wobec którego wykonywane jest tymczasowe aresztowanie w innej sprawie, podlega przepisom niniejszego regulaminu, a w zakresie widzeń, korespondencji, korzystania z aparatów telefonicznych, posiadania przedmiotów w celi, świadczenia opieki lekarskiej, powiadamiania organu, do którego dyspozycji pozostaje, o zakwalifikowaniu do niebezpiecznych oraz o pozostaniu na leczeniu w zakładzie karnym po zwol-

nieniu, a także w zakresie udzielania zezwolenia, o którym mowa w art. 141 § 4 Kodeksu, a ponadto w innych przypadkach, gdy wymaga tego konieczność zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania karnego — przepisom regulaminu tymczasowego aresztowania.

2. Skazany, o którym mowa w ust. 1, nie korzysta z przepustek wymienionych w art. 91 pkt 7 i art. 92 pkt 9 Kodeksu, nagród wymienionych w art. 138 § 1 pkt 7 i 8 Kodeksu i § 47 ust. 1 pkt 6 regulaminu, a także zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego wymienionego w art. 165 § 2 Kodeksu.

3. Organ, do którego dyspozycji skazany pozostaje, może zarządzić stosowanie wobec niego również innych przepisów regulaminu wykonywania tymczasowego aresztowania.

§ 106. Przepisy regulaminu stosuje się również do:

- 1) osoby odbywającej karę orzeczoną za wykroczenie lub karę porządkową, a także do osoby, wobec której stosowany jest środek przymusu skutkujący pozbawieniem wolności,
- 2) skazanego oraz osoby wymienionej w pkt 1, przebywających w zakładzie karnym przed dniem wejścia w życie regulaminu.

§ 107. Tracą moc:

- 1) rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 maja 1989 r. w sprawie regulaminu wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz. U. Nr 31, poz. 166, z 1991 r. Nr 3, poz. 14, z 1994 r. Nr 72, poz. 320 oraz z 1995 r. Nr 153, poz. 788),
- 2) zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 grudnia 1995 r. w sprawie klasyfikacji skazanych oraz organizacji, zakresu działania i trybu postępowania komisji penitencjarnych (Dz. Urz. Min. Sprawiedl. z 1996 r. Nr 1, poz. 3).

§ 108. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 września 1998 r.

Minister Sprawiedliwości: *H. Suchocka*